

**ПІДРУЧНИК З ФІЗИКИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ГІМНАЗІЙ
ПРОФЕСОРА ЗІНОВІЯ ХРАПЛИВОГО**

Після кількарічної педагогічної праці в Перемишлі у 1936 році проф. Зіновій Храпливий повертається до Львова, де займає посаду вчителя фізики 1-ї Академічної української гімназії. У висліді шкільної реформи, що розпочалася 1933/34 н.р. гімназія стає чотирикласовою гуманістичного типу з випускними іспитами – так званою „малою матурою” і двома класами ліцею гуманістично-природничого типу, що закінчувалися іспитом зрілості – матурою. Останні два роки навчання давали можливість ліцеїстам визначитися з вибором напрямку подальшої професійної підготовки.

Зважаючи на катастрофічну нестачу української книжки у школі, вже у 1938 р. З.Храпливий видає „Нарис фізики” – підручник для IV класу гімназії, що складався з трьох частин: Механіки, Електрики і магнетизму та Оптики. Кожен з розділів тієї чи іншої частини завершувався коротким історичним оглядом. В кінці підручника поміщено складений автором українсько-польський термінологічний словничок.

Структура підручника, підбір матеріалу, його надзвичайно дохідливе висвітлення, що супроводжується численними ілюстраціями спроможні зацікавити і сьогоденного читача. Вдало використовуючи приклади з повсякденного життя, автор легко вводить читача у світ фізичних понять і величин, буквально „на пальцях” з’ясовує фізичну сутність розглядуваних явищ і процесів, чисто логічно, з мінімальним використанням математичного апарату обґрунтовує фундаментальні фізичні закони. Останнє обумовлено тим, що підручник написаний для навчальних закладів гуманістичного типу і найважливішою метою автора є добитися серед учнів загального розуміння предмету фізики.

Що до структури підручника, його тематики та насиченості матеріалу, то в механіці крім звичних для сьогодення розділів, присвячених поняттям і законам кінематики та динаміки матеріальної точки, законам збереження, коливанням і хвилям, автор розглядає різного роду машини, їх будову, принцип дії та характеристики, механізм виникнення підйімальної сили, що діє на крило літака, історію розвитку парових машин, автомобілізму та летунства.

Друга частина, крім традиційних, містить окремі розділи, присвячені електрохімічним явищам, основам електротехніки та радіотехніки, телефонії, катодному й рентгенівському промінню, явищу радіоактивності.

В останній частині основну увагу зосереджено на законах геометричної оптики, будові та призначенню різноманітних оптичних приладів, спеціальний розділ присвячено спектрам та спектральному аналізу. Загалом автор робить особливий наголос на важливому значенні фізики для розвитку науки і техніки, на практичному застосуванні її здобутків у повсякденному житті людини.

Водночас в підручнику зовсім не заторкуються питання молекулярної фізики та термодинаміки, хвильової та квантової оптики, будови атома і ядра.

З метою повнішої та об'єктивнішої оцінки педагогічної діяльності З.Храпливого було б корисним здійснити всесторонній порівняльний аналіз його підручника з аналогічними тогочасними німецько-, польсько-, та російсько-мовними підручниками з фізики.

Під кінець варто зауважити, що проф. З.Храпливий як дійсний член НТШ від 1934 р. активно і плідно працював над творенням української наукової термінології, а його підручник для українських гімназій був і своєрідною реакцією вченого на антиукраїнську, шовіністичну політику польського уряду.